

Identitások és állampolgárságok

VISSZHANG - LIX. évfolyam, 51-52. szám, 2015. december 18.

Bokros Lajos nemcsak szeretett barátom, ami magánügyünk, hanem az a közéleti ember, az a politikai szereplő, aki ma talán a leginkább élvezi az Orbán-rendszertől megszabadulni vágyó polgártársaink megbecsülését és bizalmát, mégpedig teljes joggal. Neki van következetesen képviselt világos elképzelése arról, mit kellene tenni Magyarországgal, ha egyszer újra szabad emberek leszünk. Egyetlen pont van, ahol álláspontunk eltér, s vitánk (ÉS, 2015/33., illetve 34.) erről az egyetlen pontról szól.

Természetesen igaz, hogy az európai – és nem csak európai – fejlődés velejárója, hogy a nemzeti hovatartozás tekintetében sok-sok polgártársunkban kettős vagy többes identitás alakul ki. Amellett, hogy valamely állam területén élnek, ott tanulnak, ott dolgoznak, ott vesznek részt a közéletben, kulturálisan egy másik nyelvi és történeti közösséghez kötődnek. A migráció is létrehozhat olyan helyzetet, hogy valaki egyaránt kötődik ahhoz az országhoz, ahol korábban élt, és ahhoz, ahova költözött. Igaza van Bokrosnak: az effajta kettős vagy többes kötődés, ha százezrek, milliók élik át, erősíti Európát. Ennek a kettős kötődésnek azonban nem szükségszerű kelléke, hogy állampolgárságban, több egymás melletti állampolgárságban is kifejeződjön. Huszonöt évi részleges németországi tartózkodásom után otthon érzem magam Frankfurtban, sajátomként foglalkoztatnak a német politika és a német mindennapok eseményei, de nincs ehhez szükségem német állampolgárságra. Ugyanígy nincs szükségük magyar állampolgárságra azoknak a szomszéd országokban élő magyaroknak sem, akik sajátjuknak érzik a magyar történelmet, és részesei a magyar kultúrának, ahogy a déltiroli osztrákokban, finnországi svédekben, elzásziakban fel sem merül, hogy a szomszéd ország anyanemzetéhez való kulturális kötődésüket kettős állampolgársággal juttassák kifejezésre. Bokros mégis úgy gondolja: a kettős identitásból kettős állampolgárságnak is indokolt következnie. Márpedig ez nem magától értetődő.

Mindennek csak fogalmi jelentősége lenne, ha nem szólna a dolog politikáról. De arról szól. A kisebbségi kérdés állampolgársággal való kezelése csak a Magyarországgal kibővülő Balkánon merült fel 1990-et követően, román, horvát, szerb és magyar részről. Minden esetben bizony azt fejezi ki, hogy az adott állam nem ismeri el visszavonhatatlannak, hogy a vele közös történelmet megélt és közös kultúrában élő népesség az államhatár másik oldalára került. Nem másért: azért terjesztették ki ezek az országok határaikon túlra az állampolgárságot, hogy a határon túlra kerülteket közjogilag is magukhoz kössék, mégpedig többnyire a szomszéd állam ellenére. Szép lenne, ha nem ez lenne a motívum, de ez. Nem más, mint a lakóhely szerinti államtól való idegenség készíti az érintetteket a felkínált második állampolgárság felvételére. A dolog elemzésében nem lehet ettől eltekinteni. Amikor majd Európa országai oly mértékben fonódnak egybe, ahogy azt Bokros Lajos is és én is szeretnénk, akkor nem lesz igény a második állampolgárságra (ahogy egy finnországi svédnek sincs rá igénye). Amíg viszont nem ez a helyzet, amíg ez az összefonódás Európa délkeleti régiójában még gyenge, addig a kisebbségi kérdés állampolgársággal való kezelése kifejezetten mérgezi a szomszéd államok kapcsolatát, az egy államba került etnikumok együttélését. Kiváltképp mérgezi ezt a másutt élőknek, betelepíteni nem kívánóknak felkínált választójog, amely nemcsak az államok, de az országon belül élők és a szavazataikat a szomszéd országokból postázók közötti viszonyoknak is árt.

A magyar választók maguk is érzékelik, hogy a parlamenti képvisellettől mint politikai képvisellettől idegen a hazai nemzetiségek parlamenti képvisellete, ezért is adta szavazatát csak nagyon kevés érintett polgártársunk a nemzetiségi listákra a pártlisták helyett. Aki követi a „szószólók” részvételét az Országgyűlés munkájában, annak be kell látnia, hogy a Bokros által szorgalmazott megoldás attól idegen korporatív elemet vinne a politikai képviseletbe. Hasonlóképpen érzékelték a szomszéd országokban

kisebbségben élő magyarok nagy többsége is, hogy nem lenne helyénvaló, ha beleszólna a magyarországi politikába, ezért csak csekély töredékük postázott szavazatot a magyar pártokra. Ha pedig Bokros javaslata szerint külön képviselőket küldenének oda, az ugyanúgy idegen lenne a politikai képviselettől, mint a hazai nemzetiségi képviselők. Végül ha külföldön választott képviselők a hazai pártokat erősítik, ez, mint Horvátországban, eldöntheti a választások kimenetelét. Fenntartom: ez sértené a népszuverenitás elvét, vagyis hogy azok döntsenek a törvényhozásról, akik a törvények hatálya alatt élnek.